

FASCINERER: Gjengen fra NRKs «Skam» gjør inntrykk på Carsten Jensen. Fra venstre: Noora (Josefine Frida Pettersen), Vilde (Ulrikke Falch), Sana (Iman Meskini), Chris (Ina Svenningsdal) og Eva (Lisa Teige).

FREMTIDEN: Carsten Jensen finner håp i Greta Thunberg og andre ungdommer som den siste tiden har streiket for klimaets skyld

FOTO: JESSICA GOW, TT NYHETSBYRÅN

DETTE ER ...

Carsten Jensen

- Dansk forfatter og journalist. Født i 1952.
- Markerte seg som krigskorrespondent for avisen Politiken på 1980-tallet.
- Fikk sitt gjennombrudd som forfatter med reisebøkene «Jeg har sett verden begynne» og «Jeg har hørt et stjernesudd» i 1996–97. Vekket i 2006 oppsikt med romanen «Vi, de druknede».
- Jensen er tildelt den norske Bjørnsonprisen 2019 for sitt forfatterskap og engasjement.

hverandre, dropper vi hverandre. Heldigvis er ikke alt håpløst. Bokens analyse av NRK-serien «Skam», er oppløftende. Da Jensen så serien med sin unge datter, ble han fascinert av dynamikken i ungdomsgjengen fra Oslo.

– Hver for seg er de unge i serien det jeg kaller «jeg-svake», men sammen er de «vi-sterke». De digitale mediene, SMS-ene og så videre, er nesten som en kollektiv bevissthet, som sitter i smarttelefonene. Når karakterene stadig kommer ut for vanskelige situasjoner og valg, er det gruppen som håndterer problemene for dem, sier Jensen.

– De unges største frykt er at gruppen ikke skal akseptere dem, men det gjør den. Normalt

er grupper ekskluderende, men i «Skam» er den inkluderende – den kan romme at du er homofil, manisk depressiv eller muslim. Samtidig har jeg truffet unge som opplever at digitale medier kun skaper ensomhet, sier han.

Fraværende voksne

Hvis en av hensiktene med «Skam» er å gi unge gode rollemodeller, er det verre med skildringen av de voksne.

– Det som skremte meg ved serien var foreldrenes fullstendige fravær. Hvis du var redd, usikker eller hadde et problem som var for stort til å håndteres alene, var foreldrene ubrukelige – du oppsøkte aldri dem for å få råd eller støtte. Unntaket var moren til muslimske Sana, som brukte fortrolighet i et forsøk på å kontrollere datteren, sier Jensen.

I hans øyne tegner «Skam» et bilde av ungdommer som er ensomme som generasjon.

– De er nesten som de første mennesker på jorden: Ingen kan fortelle dem hvordan de skal leve, sier Jensen.

– Det hadde vi kanskje ikke klart uansett?

– Nei, i et samfunn så dynamisk som vårt – hvor tradisjoner aldri rekker å bli tradisjoner før de er revet ned igjen – er det vanskelig for foreldre å gi noe videre til barna. Hvis jeg hadde fulgt min fars oppskrifter på livet, ville jeg blitt en taper på fem minutter. På samme måte lever min datter i en helt annen, digital verden enn meg. Der kan ikke jeg være veileder.

Opprørets time nærmer seg

Fra «Skam» går Jensens resonnement videre til kampen for et levelig klima. Jensen er ikke i tvil om at klimaendringer vil på-

virke våre etterkommeres liv på dramatiske måter. Gir de solidariske ungdommene fra «Skam» likevel grunnlag for håp?

– Barack Obama sa noe klokt: «Vi er de første som merker effekten av klimaforandringene – og de siste som kan gjøre noe med det.» I munnen på den danske statsministeren, Lars Løkke Rasmussen, blir det imidlertid til at han peker på de unge og sier «Det er deres ansvar, dere skal løse det.» Det forvris til en ansvarsfraskrivelse, hvor den generasjonen som har makt legger ansvaret fra seg og krever at de maktesløse skal løse problemet. Det er et hykleri – og den danske klimapolitikken er deretter. Derfor trenger vi et opprør fra de unge.

– Hvor blir det av opprøret?
– Mye har allerede skjedd siden boken kom på dansk i oktober. I Tyskland demonstrerer skoleelever hver fredag. Det samme skjer i Belgia og Danmark. Kanskje i Norge, også? Lille, svenske Greta Tunberg har stått helt alene foran sin skole og klimastreiket. I Davos fortalte hun kompromissløst verdens makthavere at hun ikke har tillit til dem – og det skal man heller ikke ha, sier han.

– Det er utvilsomt en våknende bevissthet i befolkningen, men mest blant de unge. Og hovedparten av klimaskeptikerne er nok eldre menn, akkurat som hovedparten av dem som stemmer på populistiske er eldre menn. Til tider kan det se ut som om de gamle fører verdenskrig mot de unge.

– Hvor er politikerne?

For å vinne kampen mot klimaforandringer (og eventuelt også krigen mot de gamle), skal det mer til enn at den enkelte sorterer avfall, spiser mindre kjøtt og får dårlig samvittighet for å fly. Jensen etterlyser djerne politiske beslutninger.

– Hele vår måte å produsere og konsumere på, må legges om. Det handler ikke kun om bæredyktig industri, men et helt annet livsmønster. Hvor er så politikerne hen? spør Jensen.

Han er oppgitt over mektige politikere som forneker klimaendringene eller satser på at teknologiske fremskritt skal utløse de nødvendige karbonkuttene.

– Å basere seg på troen om at teknologien enda en gang vil fikse vår verden, er nærmest en flukt.

Leve som besteforeldrene?

I stedet mener Jensen vi må belage oss på en enklere, mindre ressurskrevende livsstil.

– Tenk på hvordan våre besteforeldre levde, de syntes jo ikke at de hadde noe dårlig liv. I dag tenker vi at det ville være forferdelig å leve som dem – uten så mye penger, forbruk og reiser – men det er muligens sånn vi kommer til å leve igjen.

– Da er tanken om at våre barn får en lavere materiell levestandard kanskje ikke så pessimistisk likevel?

– Vel, vi er jo vant til å kunne velge hvordan vi vil ha det. Nå tas det valget fra oss. Noe kommer til å bli diktert av nødvendighet, sier Jensen.

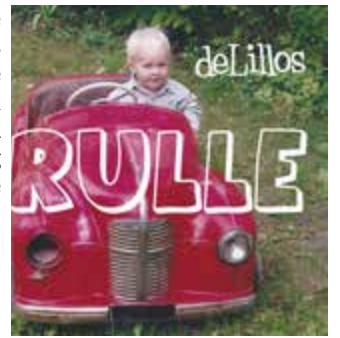
– Og hvis vi ikke selv tar noen valg om hvordan vi vil leve, gjør naturen det for oss. Da blir det ikke valg som kommer oss til gode – naturen tar vare på seg selv, men er likegyldig til oss. Så fremtiden kan bli riktig barsk, samtidig har vi ennå noen valg om hva slags verden vi vil leve i.

NOTERT

Redigert av Linda S. Vatnelid

Slipper russeinspirert låt

MUSIKK: Noen fremmelige russ tok kontakt med Lars Lillo-Stenberg og spurte om han kunne lage en russelåt for dem, gjerne à la «Neste sommer». – Jeg tenkte at det ikke ville ligge så lett for meg å få til, men så prøvde jeg likevel. Det ble ikke helt slik elevene ønsket, det vil si, de ønsket en del mer lokale og interne elementer de kunne relatere seg til i teksten. Det forsto jeg godt, men droppet å gå videre. Fredag slapp deLillos to singler, «Rulle» – som springer fra Lillo-Stenbergs russelåtforsøk – og «Bare gråte», som representerer det helt motsatte. NTB

Samlaget har funnet seg en ny Napoli-forfatter etter Ferrante

BØKER: Wanda Marasco er det nye, store forfatternavnet fra Napoli, som Ferrantes norske forlag Samlaget har sikret seg. Hennes roman «Kompaniet av dikta sjeler» utkom i Italia i 2017 og kommer på norsk på tampen av mars - oversatt av Kristin Sørdsdal. Sørdsdal var den som «oppdaget» Elena Ferrante her hjemme og fikk overtalt Samlaget til å utgi bøkene. Også Marascos bøker foregår i Ferrante-land - det som ifølge pressemeldingen er «et kaotisk og brutalt Napoli». Der beveger tre slektsledd kvinner seg mellom livet og døden, og erfarer overgrep, sykdom, galskap og kjærlighet, i en by med en nekropolis under brosteinene, heter det i bokomtalen. Wanda Marasco kommer til Bergen og Oslo for å lansere «Kompaniet av dikta sjeler» 27. til 29. mars. NTB

Paris Jackson tok bladet fra munnen

DOKUMENTAR: Paris Jackson sier rett ut at hun ikke føler det som «sin oppgave» å forsvare faren Michael Jackson mot overgrepssanklager. 20 år gamle Paris, som er den mellomste av Jacksons tre barn, tok bladet fra munnen uken etter at «Leaving Neverland»-dokumentaren ble vist på TV. – Det er ingenting jeg kan si, som ikke allerede er blitt sagt når det gjelder hans forsvar, skrev Paris Jackson på Twitter. Ifølge BBC kom uttalelsen etter at hun ble forfulgt av paparazzifotografer under et besøk i New Orleans. En fan skrev at det skjedde fordi folk ønsket å høre hennes synspunkter på «Leaving Neverland». NTB

Forfattere støtter skolestreikere

MILJØ: Et knippe kulturturnavn har sammen med forskere, akademikere og jurister undertegnet et støtteoppdrag for skolestreikere og sier «vi kan ikke la dem kjempe alene».

Initiativtagere er Ingvild Burkey og Erland Kiøsterud, og blant dem som har sluttet seg til den såkalte opprørserklæringen er forfatterkolleger som Ingvar Ambjørnsen, Karl Ove Knausgård, Jostein Gaarder, Maja Lunde, Kristine Næss og Gert Nygårds-haug. Kjartan Kristiansen har undertegnet sammen med DumDum Boys, og har selskap av Lars Lillo Stenberg og Maja S.K. Ratkje. Klimaforsker og professor Helge Drange fra Universitetet i Bergen og Bjerknessenteret, CICERO-forskningsleder Bjørn H. Samset og seniorforsker Rasmus Benestad ved Meteorologisk institutt er blant akademikere som støtter de unges skolestreik – sammen med et felt professorer. NTB

